

Impact Centre Erasmus

De waarde van groeninitiatieven in de stad

In opdracht van Kenniswerkplaats Leefbare Wijken

Rotterdam, Juni 2022

Erasmus University Rotterdam
Make it happen.

The Erasmus University logo, featuring the word "Erasmus" in a white, elegant, cursive script font.

De waarde van groeninitiatieven in de stad

De Kenniswerkplaats Leefbare Wijken is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Rotterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam met als tweeledig doel: a) het ontwikkelen van beleids- en praktijkrelevante kennis op het gebied van leefbaarheid in stadswijken en b) bijdragen aan de uitwisseling en toepassing van deze kennis in het Rotterdamse beleid. Alle publicaties en activiteiten zijn te vinden op: www.kenniswerkplaats-leefbarewijken.nl.

Impact
Centre
Erasmus

Het Impact Centre Erasmus (ICE) doet onderzoek naar impact denken, -meten en -sturen, en wil een brug slaan tussen wetenschappelijke kennis en kunde en de praktijk. Het Impact Centre Erasmus richt zich vooral op onderzoek rond onderwerpen gerelateerd aan op duurzame wijze meedoen, ondernemen en investeren. Bij 'meedoen' kun je denken aan maatschappelijke uitdagingen als werk, gezondheid, schulden, inclusie en diversiteit en impact en toegankelijkheid van kunst, cultuur en sport. Onderzoeken rond 'ondernemen' betreffen bijvoorbeeld leiderschap, de Sustainable Development Goals (SDG's), Conscious Business en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Onder de noemer 'investeren' doen ze onderzoek naar en voor impact investing, impact verslaglegging, financieringsvormen, vermogensfondsen en filantropie. Meer informatie is te vinden op: www.eur.nl/ice.

Colofon

De waarde van groeninitiatieven.

Marit Schouten, David van de Velde & Karen Maas

Met medewerking van: Beitske Boonstra en Marianne van Wijngaarden

Uitgave van: Impact Centre Erasmus, Rotterdam, juni 2022

© Marit Schouten, David van de Velde & Karen Maas

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Samenvatting	4
Aanleiding	6
Onderzoeksvraag	9
Aanpak	9
Resultaten	11
De waarden van groeninitiatieven	11
Het onderbouwen van waarden	14
Ondersteuning voor vergroten van waarden	17
Aanbevelingen	19
Conclusie	20
Discussie en vervolg	21
Bijlagen	24
Bijlage 1: Overzicht genoemde waarden groeninitiatieven	24
Bijlage 2: Interview leidraad initiatiefnemers	26
Bijlage 3: Interview leidraad vrijwilligers/betrokkenen groeninitiatieven	28
Bijlage 4: Interview leidraad ambtenaren gemeente Rotterdam	29
Bijlage 5: Informed Consent Formulier	31
Bijlage 6: Posters duidingssessie	33
Bijlage 7: Theory of Change groeninitiatieven	36

Note: voor de leesbaarheid van dit rapport voor alle betrokkenen hebben de onderzoekers gestreefd zo min mogelijk beleidsjargon of wetenschappelijke taal te gebruiken in het opstellen van dit rapport.

Samenvatting

Binnen overheidsinstellingen is er groeiende aandacht voor kennis- en waarde-gedreven beleid. Zo ook in de stad Rotterdam. Onder andere vanuit de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken zijn recent vragen gesteld die te maken hebben met de 'impact' van maatschappelijke initiatieven in de stad. Dit onderzoek richt zich op een drietal groeninitiatieven in de stad, namelijk: Stadskwekerij de Kas, GroenNoord en GroenGoed.

De onderzoeksvraag is: Welke waarde menen initiatieven te ontwikkelen en welke bewijzen voeren zij daarvoor aan? Binnen het onderzoek is bottom-up opgehaald wat de initiatieven zelf zien als hun waarden en welke bewijzen zij daarvoor verzamelen. Daarnaast is er in het rapport aandacht voor de manier waarop de initiatieven beter ondersteund kunnen worden in het creëren van deze waarden.

Binnen deze rapportage worden de woorden 'impact', 'waarde' en 'effecten' gebruikt. Met deze woorden bedoelen we de meerwaarde die groeninitiatieven hebben voor de stad Rotterdam en haar inwoners.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag zijn documenten geanalyseerd, werkbezoeken met interviews uitgevoerd bij de groeninitiatieven en er zijn gesprekken gevoerd met ambtenaren van de gemeente Rotterdam.

Op basis van de onderzoeksvraag zijn de resultaten opgedeeld in drie segmenten: 1) de waarden van de groeninitiatieven; 2) de wijze waarop groeninitiatieven deze waarden onderbouwen; en 3) welke ondersteuning de initiatieven nodig hebben om hun waarde(n) te vergroten.

- 1) Groeninitiatieven creëren volgens de initiatiefnemers veel verschillende waarden. Deze waarden worden vaak niet doelbewust gecreëerd maar ontstaan organisch. De waarden zijn uiteenlopend; alle drie de initiatieven binnen dit onderzoek creëren zowel groene waarden als sociale waarden en deze groene en sociale waarden versterken elkaar. Daarnaast geven de initiatieven aan dat zij eigenlijk publieke waarde creëren, deze waarde komt Rotterdam als stad ten goede.
- 2) De bewijzen die groeninitiatieven ontwikkelen voor de verschillende waarden die zij aan hun initiatief toeschrijven zijn uiteenlopend. Zo worden onder andere ervaringsverhalen, (wetenschappelijke) rapporten en cijfers (*outputs*) gebruikt om waarde te bewijzen. Er worden ook verschillende methoden gehanteerd om die bewijzen te verzamelen. Op het moment is er geen gedeelde methode waarmee initiatieven bewijs voor hun waarden in kaart kunnen brengen. Dit maakt dat het initiatiefnemers soms veel tijd kost om hun waarde in kaart te brengen voor verschillende partners. Tot slot zijn drie doelen van bewijs uiteengezet: bewijs kan worden gebruikt om te verantwoorden, te communiceren of te leren. De initiatieven brengen bewijs momenteel vooral in kaart om te kunnen verantwoorden en communiceren en nauwelijks om hiervan te leren en hun initiatieven te verbeteren of versterken.
- 3) Ten derde is in het onderzoek gekeken hoe groeninitiatieven zo goed mogelijk ondersteund kunnen worden in het creëren van waarde(n). Hiervoor is in het bijzonder gekeken naar de samenwerking met de gemeente Rotterdam. Daaruit blijkt dat de gemeente en de initiatieven elkaar enerzijds nodig hebben, maar dat er anderzijds ook wrijving is vanwege de grote verschillen in organisatievorm. Ook is aandacht besteed aan de financiering van groeninitiatieven. Op dit moment gebeurt dat vooral op basis van activiteiten. Dit kan soms goed werken, maar het levert wel het risico op dat initiatieven zich vooral richten op het organiseren van activiteiten en niet op het optimaliseren van de waarde die daarmee bereikt wordt. Tot slot werd duidelijk dat vertrouwen en waardering essentiële ingrediënten

zijn in de samenwerking met de gemeente. De initiatieven willen door de gemeente gezien worden als professionals met waardevolle kennis over bijvoorbeeld groen, of de wijk waarin zij werkzaam zijn.

Ter afsluiting komt het rapport, op basis van de resultaten, met een aantal aanbevelingen en mogelijke stappen voor vervolgonderzoek.

Aanleiding

Binnen overheidsinstellingen, waaronder de gemeente Rotterdam, wordt al lange tijd gekeken naar de impact van beleid. Vaak worden in de besluitvorming rondom overheidsbeleid of programma's bijvoorbeeld maatschappelijke kosten-batenanalyses meegenomen¹. Deze analyses zijn gebaseerd op voorspellingen van de impact. In recente jaren is er ook steeds meer aandacht voor de evaluatie van de impact van overheidsbeleid en -programma's. De evaluaties zijn vaak bedoeld om verantwoording af te leggen. Zo wordt in het meest recente coalitieakkoord van de gemeente Rotterdam gesproken over het beoordelen van resultaten.² Ook groeit de aandacht voor zogenaamde leerevaluaties, deze vorm van evalueren geeft naast de behaalde impact ook succesfactoren en verbeterpunten voor overheidsbeleid weer. In het beleidsplan maatschappelijke ondersteuning wordt bijvoorbeeld beschreven: *"We willen onze impact als lerende organisatie verder ontwikkelen en vergroten"*³

Diensten van gemeente Rotterdam willen graag kennis- en waarde-gedreven beleid voeren. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in het nieuwe coalitieakkoord². Hierin wordt gesproken over 'maatschappelijke businesscases'. Dit is een instrument om de maatschappelijke waarden van programma's of beleid inzichtelijk te maken⁴. Verder blijkt de wens om kennis- en waarde-gedreven beleid te voeren ook uit de verschillende kenniswerkplaatsen die in Rotterdam actief zijn. Een van hun doelen is om kennis te ontwikkelen binnen de gemeente Rotterdam,⁵ zodat de gemeente meer en meer op basis van kennis besluiten kan nemen.

Vanuit de samenwerking met Kenniswerkplaats Leefbare Wijken alsook vanuit een recent rapport 'Burgers op de Bres' van de Rekenkamer (2020) zijn vragen gesteld die te maken hebben met de 'impact' van maatschappelijke initiatieven in de stad. In dit rapport wordt de conclusie getrokken dat er vanuit de gemeente weinig zicht is op de publieke waarden die burgerinitiatieven realiseren voor Rotterdam.

Dit onderzoek richt zich op groeninitiatieven, ook hierbij speelt de discussie rondom impactevaluatie. In de stad Rotterdam zijn veel groeninitiatieven. Bewoners gaan hierbij zelf aan de slag met het onderhouden of inrichten van groene plekken in de stad. In elke wijk zijn er wel één of meerdere groene plekken te vinden die ontwikkeld en beheerd worden door bewoners. Veel van deze plekken worden door de gemeente Rotterdam ondersteund. Bijvoorbeeld door middel van ruimte, advies en financiering.

Opmerkelijk is dat bij de aanvragen voor financiering wel gevraagd wordt naar de mogelijke impact van het initiatief op de (leefbaarheid van de) wijk, maar dat er vrijwel geen beeld is van de daadwerkelijke impact op de wijk, zowel wat betreft kortetermijneffecten als de maatschappelijke meerwaarde op langere termijn (Rotterdamse Rekenkamer 2020). Tegelijkertijd is er wel degelijk bewustzijn dat met het verdwijnen van een initiatief er veel verloren kan gaan. Met name het wegvallen van grotere groene initiatieven, die breed bekend zijn in de wijk of de stad, kan leiden tot een verlies van veel lokale energie, ervaring en kennis.

De groeninitiatieven lijken daarom wel degelijk waarde te creëren voor de wijk en ook voor vrijwilligers/betrokkenen. Dit blijkt onder andere uit de jaarverslagen⁶ van de groeninitiatieven. De

¹ <https://www.rijksfinancien.nl/beleidsevaluatie/evaluatiestelsel/MKBA>

² <https://www.rotterdam.nl/nieuws/coalitieakkoord-2022-2026/>

³ <https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/9675711/2/>

⁴ <https://www.sinzer.org/inzichten/van-maatschappelijke-business-case-naar-effectief-beleid>

⁵ <https://www.eur.nl/essb/samenleving/gemeente-rotterdam>

⁶ Stadskwekerij de Kas: <https://stadskwekerijdekas.nl/publicaties-2/>
GroenGoed: <https://groengoedrotterdam.com/stichting-groengoed/>

activiteiten zijn niet alleen gericht op het gemeenschappelijk onderhouden van het groen, maar ook op andere maatschappelijke doelen zoals activering, educatie en welzijn. Ze vormen als het ware groene huiskamers in een wijk, in analogie van de “Huizen van de Wijk”⁷, ontmoetingsplekken in de Rotterdamse wijken die zijn ingericht om sociale cohesie te bevorderen. Deze groene huiskamers vertegenwoordigen door de activiteiten een (lastig te meten) waarde in de wijk. Buitenruimte en sociaal domein worden afzonderlijk van elkaar beschouwd terwijl bij sommige van deze initiatieven de domeinen in elkaar grijpen.

Inmiddels is het voor kleinschalige bewonersinitiatieven zoals gevel- of straattuintjes vrij eenvoudig om financiering aan te vragen om op te starten (Zwaard, et al. 2018⁸). Maar wanneer groeninitiatieven groter en meer divers worden, dan wordt daarmee de financiering vaak complexer (Zwaard, et al. 2018). Doordat groeninitiatieven groter en meer divers worden is er vaak meer en structurelere ondersteuning nodig en dit is lastig te vinden binnen de afdelingen van de gemeente Rotterdam. Structureel heeft de gemeente geen of beperkt antwoord of handelingsmogelijkheden om deze grotere groeninitiatieven structureel te ondersteunen. Daardoor moeten groeninitiatieven vaak verschillende bronnen van financiering aanspreken, wat leidt tot een versnipperd financieringslandschap.

Een mogelijke oplossing is het structureel ondersteunen van deze initiatieven, omdat ze zelf aangeven een waarde in een wijk te vertegenwoordigen en daarmee hebben de initiatieven vervolgens een effect op de leefbaarheid in hun wijk. Maar voordat deze stap gezet wordt is het goed om meer zicht te krijgen op de impact van de initiatieven op leefbaarheid.

Dit onderzoek richt zich daarom op het inventariseren van de waarde van groeninitiatieven. Daarvoor is onderzoek gedaan naar de effecten van drie groeninitiatieven in Rotterdam Noord, namelijk: GroenNoord, GroenGoed en Stadskwekerij de Kas. Er zijn in Rotterdam uiteraard veel meer groeninitiatieven. Binnen dit onderzoek is voor deze drie initiatieven gekozen omdat de rayondirecteur van het gebied waarin deze drie groeninitiatieven vallen wilde starten met een experiment voor structurele ondersteuning. Dit onderzoek sluit onder andere aan op deze wens. Een korte beschrijving van deze initiatieven en de doelen die zij voor ogen hebben, is te vinden in het kader hieronder.

⁷ <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/huizen-van-de-wijk/>

⁸ <http://www.spechtindestad.nl/wp-content/uploads/2018/09/Voorbij-de-pioniersfase.pdf>

GroenNoord

GroenNoord wil met handen en planten bewoners helpen om groen te onderhouden in Rotterdam Noord. Dit doen zij bijvoorbeeld door planten die anders weggegooid zouden worden te verzamelen en te verspreiden, gereedschap te lenen en door vrijwilligers in te zetten voor groen onderhoud.

Website: <https://sites.google.com/view/groennoord>

GroenGoed

GroenGoed beheert een heel aantal buurtmoestuinen in Rotterdam. Dit doen ze met behulp van vrijwilligers. Met het tuinieren willen zij bijdragen aan een ecologische en menswaardige samenleving waarin we als mensen in harmonie leven met de aarde en met elkaar.

Website: <https://groengoedrotterdam.com/>

Stadskwekerij de Kas

Stadskwekerij de Kas wil een bijdrage leveren aan biodiversiteit in de stad. Tegelijkertijd proberen zij een verbindende rol te vervullen tussen bewoners onderling en bewoners en groeninitiatieven in de wijk. Belangrijk in hun werk is toegankelijkheid. Dat betekent bijvoorbeeld dat zij zich richten op betaalbare oplossingen om biodiversiteit te bevorderen. Op die manier kan iedereen mee- helpen ongeacht financiële situatie.

Website: <https://stadskwekerijdekas.nl/>

Onderzoeksvraag

Tijdens het onderzoek bij deze drie groeninitiatieven is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

Welke waarde menen initiatieven te ontwikkelen en welke bewijzen voeren zij daarvoor aan?

Binnen dit onderzoek is bottom-up opgehaald vanuit de initiatieven zelf wat zij als hun waarden zien en wat de bewijzen zijn die ze daarvoor ontwikkelen. Het onderzoek inventariseert dus de waarden van de groeninitiatieven vanuit hun perspectief. Daarnaast gaat het rapport ook in op de manier waarop groeninitiatieven beter ondersteund kunnen worden in het creëren van deze waarden.

Aanpak

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden. Het onderzoek is gestart met een analyse van documenten van of over de drie groeninitiatieven in Rotterdam die in dit onderzoek centraal staan. Zo zijn er onder andere jaarplannen, visiedocumenten en eerdere onderzoeken doorgenomen. Deze documenten gaven een eerste inzicht in welke waarden groeninitiatieven denken te creëren, rapporteren en welke bewijzen ze daarvoor aandragen. Deze eerste scan vormde vervolgens de basis voor de inhoud van de interviews.

Vervolgens zijn de onderzoekers op werkbezoek geweest bij de drie initiatieven waarbij per initiatief met de initiatiefnemer(s) en twee vrijwilligers is gesproken. Deze gesprekken gingen over de waarden die men ziet bij het initiatief en ook over belemmeringen voor het creëren van die waarden. In de gesprekken met initiatiefnemers is ook de relatie met de gemeente ter sprake gekomen. De gespreksleidraad voor de gesprekken met de initiatiefnemers zijn te vinden in bijlage 2, de leidraad voor de gesprekken met de vrijwilligers zijn opgenomen in bijlage 3. Ook zijn alle geïnterviewden gevraagd toestemming te geven voor het gebruik van de interviewresultaten. Dit formulier is terug te vinden in bijlage 5.

Tot slot hebben de onderzoekers vijf gesprekken gevoerd met verschillende ambtenaren werkzaam bij gemeente Rotterdam die op een bepaalde manier raakvlakken hebben met groeninitiatieven in de stad. Deze interviews zijn open ingestoken om eerst breed en onbevooroordeeld op te halen welke waarden deze ambtenaren toewijzen aan de groeninitiatieven. Daarnaast is in de interviews gevraagd naar de manier waarop de gemeente Rotterdam groeninitiatieven beter in staat kan stellen om waarde te creëren. De leidraad voor de gesprekken met ambtenaren van de gemeente is terug te vinden in bijlage 4. Ook deze geïnterviewden hebben toestemming gegeven voor het gebruik van de interviewresultaten door het formulier uit bijlage 5 te ondertekenen.

Na alle gesprekken zijn de resultaten verzameld en geanalyseerd en tijdens een duidingssessie weer voorgelegd aan de mensen die meegewerkt hebben aan dit onderzoek. Op deze manier is gecontroleerd of de resultaten zoals geïnterpreteerd door de onderzoekers in overeenstemming zijn met hoe de initiatiefnemers van de groeninitiatieven en de betrokken ambtenaren de situatie zien. De resultaten zijn voorgelegd aan de hand van drie posters. Deze zijn opgenomen in bijlage 6. Op basis van deze duidingssessie zijn een aantal resultaten nog verder aangevuld en zijn prioriteiten bepaald op basis van de gevonden resultaten. De resultaten daarvan leest u terug in dit rapport.

Resultaten

In onderstaande paragraaf worden de resultaten besproken. De resultaten zijn opgedeeld in drie segmenten: 1) de waarden van de groeninitiatieven; 2) de wijze waarop groeninitiatieven deze waarden onderbouwen; en 3) welke ondersteuning de initiatieven nodig hebben om hun waarde(n) te vergroten.

De waarden van groeninitiatieven

Een flink aantal waarden worden door zowel de initiatiefnemers, vrijwilligers en ambtenaren toegeschreven aan de groeninitiatieven. Opvallend is dat deze waarden lang niet altijd doelbewust of direct gecreëerd worden. In veel gevallen brengen de groeninitiatieven activiteiten en vrijwilligers bij elkaar. Dat resulteert vervolgens in directe waarden, maar soms ook in indirecte waarden. Een voorbeeld is dat (kwetsbare) vrijwilligers samen komen bij een activiteit van het groeninitiatief, zoals bijvoorbeeld het sorteren van plantenzaadjes. Hierbij wordt in de eerste plaats nuttig werk verricht, dit is een directe waarde. Daarnaast vindt tussen vrijwilligers een waardevolle ontmoeting plaats die zich inmiddels heeft omgezet tot een vriendschap buiten het groeninitiatief om. Het is geen bewust doel van het groeninitiatief om vriendschappen te creëren, dit is een indirecte waarde die ontstaat.

Vanuit de gesprekken met initiatiefnemers en vrijwilligers komen een aantal waarden naar voren die genoemd zijn bij alle drie de groeninitiatieven. Deze waarden staan weergegeven in onderstaande tabel 1. Verder is er een overzicht van alle genoemde waarden terug te vinden in bijlage 1.

Al deze verschillende waarden worden niet volledig gecreëerd door de initiatieven alleen. Zij werken samen met partners uit de wijk of de stad zoals welzijnsorganisaties, bewoners, andere groeninitiatieven en overheidsinstellingen zoals de gemeente of het waterschap. Een deel van de waarden ontstaat ook door deze samenwerkingen. Een voorbeeld is dat binnen GroenNoord veel vrijwilligers die helpen bij het groenonderhoud worden doorgestuurd vanuit Maatschappelijke Ondersteuning (MO), zodat GroenNoord in staat wordt gesteld om publiek groen in de wijk te onderhouden waardoor straten en wijken uiteindelijk aangenamer worden. Zodoende helpt ook de gemeente Rotterdam mee aan de waarde die GroenNoord creëert.

Waarde	Uitleg	Voorbeeld/quote
Gezondheid bevorderen	De initiatieven bevorderen gezondheid op 2 manieren: 1) De fysieke gezondheid verbetert doordat vrijwilligers buiten bezig zijn in het groen (Wood, Pretty & Griffin, 2016). 2) De sociale contacten die men ontmoet via de groeninitiatieven dragen bij aan verbetering van zelfvertrouwen, stemming en algemene mentale gezondheid (Wood, Pretty & Griffin, 2016).	<p><i>“Sommige mensen komen echt een beetje depressief binnen, en dan gaan ze weg met een gigantische glimlach.”</i></p> <p><i>“Mensen ontmoeten anderen, dus daarmee vormt onze tuin ook een soort sociale en psychische gezondheid.”</i></p>
Ontmoetingen stimuleren	Door de initiatieven komen mensen die elkaar niet kennen samen, ontmoeten zij elkaar en leren zij elkaar kennen.	<i>“Je ontmoet hier ook hele diverse mensen waar je normaal misschien niet zo snel in contact komt.”</i>
Saamhorigheid/ gemeenschapszin	Doordat mensen elkaar ontmoeten binnen de groeninitiatieven ontstaat onderling ook een bepaalde saamhorigheid. Mensen horen echt ergens bij en voelen zich gewaardeerd.	<i>“Er ontstaat zo’n mooie verbroedering. Mensen die je bijvoorbeeld normaal tegenkomt op straat waar je normaal geen hoi tegen zou zeggen, dat gebeurt wel in de tuin.”</i>
Ritme in de week faciliteren	Mensen hebben een doel in hun week en een reden om op te staan. Dat wordt door vrijwilligers als positief beschouwd.	<i>“Ik sta makkelijker op. Ook al is het maar twee per week als het hoogseizoen is. Hoeveel twee keer vroeg opstaan in de week uitmaakt voor je dagelijkse ritme.”</i>
Biodiversiteit vergroten	De initiatieven zorgen voor meer divers groen. Dat brengt vervolgens ook weer een verscheidenheid aan dieren en insecten met zich mee.	<i>“Zo hadden we weer nieuwe biodiversiteit gekregen. Dan hadden we opeens Hartgespan ertussen te staan, wat een plant is die op die rode lijst voorkomt.”</i>
Deelnemers/ vrijwilligers genieten en hebben plezier	Alle vrijwilligers gaven aan dat ze het heel erg naar hun zin hadden bij de verschillende initiatieven en dat dit ervaren van plezier een belangrijke randvoorwaarde is waarom ze zich inzetten voor het initiatief.	<i>“Het is voor mij ook gewoon heel leuk om op dinsdag en woensdag hierlangs te komen en gaan werken in de tuin, soms ook met mensen praten en soms lekker aan het werk gaan. Ik vind het zelf wel leuk om in de tuin te werken. Het is ook gewoon gezellige sfeer meestal.”</i>
Educatie	De initiatieven doen bewust (via trainingen en workshops) en onbewust (aanwezig zijn, uitleg geven, experimenteren en leren) veel aan educatie rondom groen, gezonde voeding en duurzaamheid voor allerlei verschillende bewoners in de wijk.	<i>“Wat ik zelf heel tof vind is dat kinderen leren dat aardappels gewoon uit de grond komen, en niet opeens in de Albert Heijn liggen.”</i>
Leefbaarheid van de buurt	Bewoners van de wijk genieten van mooie, groene plekken in de stad zoals deze groeninitiatieven. Dit maakt de wijk leefbaarder en prettiger om te wonen.	<i>“Ook voorbijgangers zien dat, en wij zwaaien ook altijd naar voorbijgangers. Er komen mensen even buurten. Dat moet een weerslag hebben op iedereen in een buurt.”</i>

Tabel 1 – Waarden die bij alle drie groeninitiatieven benoemd worden.

Een interessant inzicht dat naar voren kwam vanuit de duidingssessie op basis van bovenstaande tabel is dat de waarden relevant zijn voor verschillende clusters binnen de gemeente. Het feit dat de waarden van groeninitiatieven niet binnen één cluster vallen toont ook waarom het verkrijgen van ondersteuning voor de groeninitiatieven vaak lastig is. Dit blijkt eveneens uit onderstaande quote:

“Er wordt erg brede waarde gecreëerd die niet goed binnen één potje past binnen de gemeente. Een tijdje geleden waren er hier ongeveer 14 ambtenaren over de vloer van verschillende diensten. Niemand heeft de beurs getrokken. Allemaal hadden ze wel iets van “oké, ik heb hier wel wat mee te maken”, maar waar we toen tegenaan liepen was dat alles vast zat in programma’s.”

Het overzicht van waarden laat ook de samenhang en verwevenheid van de ‘groene’ en ‘sociale’ waarden zien. Zo komt het bijvoorbeeld voor dat mensen geïnteresseerd zijn in groen waardoor zij bij het groeninitiatief langsgaan om plantjes te kopen of te leren over tuinieren. Bij deze initiatieven is vervolgens veel ruimte om anderen te ontmoeten en te leren kennen. Dit is een voorbeeld van hoe groene waarde en sociale waarde hand in hand gaan. De prioriteit voor groene en sociale doelen verschilt per initiatief. Sommige initiatieven hebben duidelijk een ‘groen’ doel, hierbij komen sociale effecten indirect tot stand terwijl andere initiatieven juist meer een sociaal doel hebben waarbij het ‘groen’ vooral een middel is om het sociale doel te bereiken.

Een ander inzicht dat naar voren kwam rondom de waarde van de groeninitiatieven is dat de waarde die gecreëerd wordt een publieke waarde is die de stad ten goede komt en die daarom ook van belang is voor de gemeente Rotterdam. Een quote van een van de initiatiefnemers was:

“Volgens mij moet je wat wij doen vooral zien als onderdeel van een publieke taak of functie”

Vanuit de groeninitiatieven werd aangegeven dat zij graag willen dat deze publieke waarde meer gezien zou worden door de gemeente Rotterdam, zodat de initiatieven en de gemeente uiteindelijk ook meer als partners gezamenlijk op kunnen trekken. Het beschouwen van de waarde van de groeninitiatieven als een publieke waarde zet tevens de deur open voor bredere samenwerking om de waarde(n) te waarborgen.

Het onderbouwen van waarden

In het voorgaande deel van het rapport zijn de waarden besproken die de initiatieven zelf menen te creëren. Dit heeft betrekking op het eerste deel van de onderzoeksvraag. In dit deel van het rapport wordt verder ingegaan op de bewijzen die de initiatieven hebben voor deze waarden die ze creëren, het tweede deel van de onderzoeksvraag.

De verschillende initiatieven hebben een aantal vormen van bewijs genoemd die zij ontwikkelen. Zo maken ze gebruik van verhalend bewijs, bijvoorbeeld in de vorm van ervaringen van vrijwilligers waarin de waarde van het initiatief terugkomt. Dit soort verhalen of quotes zijn onder andere terug te lezen in jaarverslagen en worden vaak ondersteund met foto's. Ook worden sommige *outputs*, zoals het aantal bezoekers, door middel van aantallen weergegeven in deze jaarverslagen. Verder gebruiken initiatieven soms wetenschappelijk bewijs om bepaalde effecten aan te tonen, bijvoorbeeld over de gezondheidsvoordelen van tuinieren.

Uit het onderzoek blijkt dat er een aantal verschillende manieren worden gebruikt om bewijs voor de waarden van groeninitiatieven in kaart te brengen. Uiteraard kunnen gesprekken met vrijwilligers/betrokkenen gebruikt worden om iets te kunnen zeggen over de waarde die het initiatief bij hen teweegbrengt. Daarnaast wordt ook het "Diamantmodel" genoemd. Dit model helpt om de kernwaarden van een initiatief te identificeren en visualiseren. Op deze manier ontstaat overzicht in de grote hoeveelheid waarden waar groeninitiatieven aan bijdragen. Het model maakt ook de koppeling tussen deze kernwaarden en de stakeholders voor wie de waarden relevant zijn, op deze manier draagt het diamantmodel bij aan meer begrip over hoe stakeholders het initiatief zien (Bischof, 2022⁹). Dit diamantmodel is een vrij nieuw concept waar initiatieven recent mee aan de slag zijn gegaan.

Ten slotte werd de *MAEX social handprint*¹⁰ benoemd. Dit is een manier om de impact van organisaties of initiatieven op de samenleving inzichtelijk te maken aan de hand van de bijdrage aan de *Sustainable Development Goals (SDG's)*¹¹. De *MAEX social handprint* kan ook door gemeenten ingezet worden om inzicht te krijgen in hoe initiatieven en sociale ondernemingen bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

De *MAEX social handprint* is in het verleden al gebruikt door de gemeente Rotterdam. Hierdoor konden initiatieven gebruik maken van deze *social handprint* en had de gemeente inzicht in de maatschappelijke waarde van de initiatieven. De gemeente heeft zich hieruit echter teruggetrokken, tot frustratie van enkelen van de groeninitiatieven. Volgens de initiatieven is het namelijk wenselijk om een tool te hebben die door zowel de initiatieven als de gemeente gebruikt wordt. Dit kan ervoor zorgen dat gemeente en initiatieven meer en meer dezelfde taal gaan spreken.

Deze verschillende vormen van bewijs worden niet 'zomaar' opgehaald maar dienen bepaalde doelen. Er zijn drie doelen te onderscheiden om bewijs te verzamelen over de waarden van een organisatie of initiatief. Deze drie doelen zijn: verantwoording, communicatie en leren¹². Een deel van het bewijs wordt door groeninitiatieven verzameld voor verantwoordingsdoeleinden. Dit is vaak nodig om aan de eisen voor financiering (bijv. subsidie) te voldoen. Ook verzamelen de groeninitiatieven bewijs om te kunnen communiceren over het nut en de werking van hun aanpak.

⁹ Bischof, Alice. (2022). ECSI Business Model Analysis & Typology (D6.6). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5895754>

¹⁰ <https://socialhandprint.com/>

¹¹ De Sustainable Development Goals zijn 17 wereldwijd gekozen doelstellingen om een betere en duurzamere toekomst te creëren voor iedereen. De doelen gaan over wereldwijde uitdagingen zoals armoede, honger, klimaatverandering en gelijkheid. <https://sdgs.un.org/goals>

¹² Liket, K. C., Rey-Garcia, M., & Maas, K. E. (2014). Why aren't evaluations working and what to do about it: A framework for negotiating meaningful evaluation in nonprofits. *American Journal of Evaluation*, 35(2), 171-188.

Uit het onderzoek bleek dat het meten van de waarde door de initiatieven vooral werd gedaan met het oog op verantwoording en communicatie. Dit komt ook naar voren in onderstaande quote van een initiatiefnemer:

“[...] om het verhaal te kunnen vertellen waar we mee bezig zijn, en om dat te kunnen verantwoorden”

Zoals blijkt uit bovenstaande alinea's zijn er veel verschillende manieren om bewijs voor waarden in kaart te brengen en worden ook verschillende vormen van bewijs gebruikt.

Op het moment is er geen universele/gedeelde manier om de waarden van groeninitiatieven in kaart te brengen. Deze versnippering van verschillende soorten bewijs zorgt ervoor dat het groeninitiatieven veel tijd en energie kost om hun waarden inzichtelijk maken voor verschillende partners. Zo is bijvoorbeeld voor de verantwoording van subsidies vaak heel ander bewijs nodig dan voor communicatie.

Een laatste doel voor het verzamelen van bewijs is om te leren¹². Dit doel komt op dit moment nauwelijks terug bij de groeninitiatieven. Dit is niet verwonderlijk. De initiatieven hebben een voorkeur om vooral aan de slag te zijn en ervaren al een hoge verantwoordingsdruk door een wirwar aan verschillende verantwoordingsprotocollen voor verschillende financieringsstromen die ze ontvangen. Echter, door bewijs te verzamelen om te leren, kunnen succesfactoren en verbeterpunten van de groeninitiatieven duidelijk gemaakt worden. Op basis hiervan kan de aanpak verder aangepast worden om zodoende nog meer waarde te kunnen creëren of efficiënter tot die waarde te komen. Het voordeel van dit doel is dat het bewijs dat hiermee wordt verzameld ook gebruikt kan worden om te verantwoorden en te communiceren. Bewijzen die worden verzameld met als doel verantwoorden of communiceren kunnen daarentegen vaak niet of slecht gebruikt worden om te leren. Een grotere focus op leren kan voor de initiatieven dus op den duur juist ontlastend werken. Het vraagt wel om een grotere tijdsinvestering dan nu, en ook om goede afspraken met de financiers over welk bewijs nodig is voor de verantwoording.

In het onderzoek is ook gevraagd naar de wensen vanuit de groeninitiatieven zelf als het gaat om het bewijzen van hun waarde. Zij gaven aan dat er op het moment vooral wordt gekeken naar de groeninitiatieven *zelf* om hun waarde te bewijzen, terwijl het ook voorstelbaar is dat deze verantwoordelijkheid voor het bewijzen van waarde (deels) bij de gemeente komt te liggen. De initiatiefnemers gaven aan dat er in ieder geval behoefte is aan dialoog en gezamenlijkheid met de gemeente Rotterdam in taal en methodes. Ook werd veelvuldig herhaald dat er meer dan genoeg manieren bestaan om waarde te bewijzen. De voorkeur van de initiatieven ligt sterk bij eenvoudige manieren. Zo werd bijvoorbeeld het idee geopperd dat er ter verantwoording regelmatig iemand langs zou kunnen komen vanuit de gemeente Rotterdam om in gesprek te gaan en zodoende een idee te krijgen van de gecreëerde waarde. Een andere initiatiefnemer was stellig in haar overtuiging dat vooral de wijk een stem zou moeten hebben of het initiatief van waarde is voor de wijk.

Vanuit de gemeente wordt geworsteld met het meetbaar maken van de waarde. Men beseft wel dat groeninitiatieven waarden creëren die de stad ten goede komen, maar op welke wijze dit ook onderbouwd en 'bewezen' dient te worden blijkt een lastige vraag. Dat blijkt ook uit onderstaande quote van een ambtenaar uit de gemeente:

“Dus de initiatieven dragen heel veel waardes in zich, maar het is lastig voor ons om dat meetbaar te krijgen.”

Voor het verantwoorden van ondersteuning door de gemeente aan groeninitiatieven, zeker in het geval van financiering, is het wel belangrijk om de gerealiseerde waarden inzichtelijk en meetbaar te maken.

Ondersteuning voor vergroten van waarden

In het laatste deel van dit hoofdstuk staat de samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en de drie groeninitiatieven centraal en hoe de groeninitiatieven zo goed mogelijk ondersteund kunnen worden in het creëren van waarde. Naast ondersteuning in algemene zin wordt in dit gedeelte ook ingegaan op een specifiek deel van ondersteuning, namelijk financiering.

De groeninitiatieven en gemeente Rotterdam zijn van elkaar afhankelijk en dienen goed samen te werken om de waarde voor de stad te borgen en vergroten. Enerzijds zijn de initiatieven deels afhankelijk van de gemeente ten aanzien van toegang tot financiering, grond en beleid- en besluitvormingsprocessen. Anderzijds is de gemeente deels afhankelijk van de initiatieven voor het bereiken van burgers en het meekrijgen van bewoners in verduurzaming en vergroening. Over het algemeen zijn de initiatieven effectiever en succesvoller in het meekrijgen van bewoners dan de gemeente. Ook geven de initiatieven aan dat zij, naast de eerder genoemde waarden, bijdragen aan bijvoorbeeld de toename van biodiversiteit, het bestrijden van hittestress of het opvangen van water. Hieronder volgt een quote van een ambtenaar van de gemeente die dit mooi weergeeft:

“Ja ze dragen in de zekere zin bij aan de ambitie die je als stad in uitdraagt. Je kan zeggen dat je daar iets aan hebt als gemeente, maar daar heb je ook als samenleving in geheel wat aan.”

De groeninitiatieven en de gemeente hebben elkaar nodig voor hun doelstellingen. Maar tegelijkertijd blijkt ook dat de grote verschillen in organisatievorm tussen de gemeente en de groeninitiatieven voor wrijving zorgt. Zo werken de meeste initiatieven organisch door in te spelen op de energie van de groep vrijwilligers, waar de gemeente graag een vooraf gedefinieerd plan ziet. Ook kunnen de groeninitiatieven de door hun gecreëerde waarden moeilijk opsplitsen omdat ze verweven zijn binnen een activiteit, terwijl de gemeente de ondersteuning voor verschillende soorten waarden heeft versleuteld in vaste programma's en specifieke domeinen. Een bijzonder concreet voorbeeld is hoe de initiatiefnemers regelmatig worden gevraagd aan te schuiven bij door de gemeente georganiseerde sessies, waar de initiatiefnemers vaak de enigen aan tafel zijn die daar onbetaald zitten.

Een sterke wens vanuit de groeninitiatieven in de samenwerking met de gemeente Rotterdam is het krijgen van meer waardering en vertrouwen. Zeker wanneer initiatieven al wat langer bestaan wordt het werk wat zij leveren vaak als vanzelfsprekend gezien. Die waardering kan op veel verschillende manier geuit worden, bijvoorbeeld door regelmatig langs te komen bij het initiatief, initiatiefnemers te betalen voor hun bijdrage, hun kennis serieus te nemen en hen te zien als professionals.

Rotterdams Weerwoord was volgens verschillende initiatieven een positief voorbeeld als het gaat om vertrouwen en waardering. Zij laten de initiatiefnemers bijvoorbeeld hun uren waarin ze meedenken declareren en opereren op basis van vertrouwen door voorafgaand aan de uitvoering van plannen geld toe te kennen. Veel van de initiatieven zijn afhankelijk van de energie en inzet van de initiatiefnemer(s) voor hun voortbestaan. Waardering van de gemeente voor deze inzet en tijdsinvesteringen van de initiatiefnemer(s), alsook het ondersteunen van de initiatiefnemers om hun initiatieven duurzaam te borgen, is een belangrijk element om de waarde die de groeninitiatieven hebben te waarborgen op de lange termijn.

Een specifieke vorm van ondersteuning is financiering. Op basis van deze inventarisatie blijkt dat groeninitiatieven grotendeels gefinancierd worden op basis van activiteiten en niet op basis van (verwachte, potentiële of gerealiseerde) waarde. Financiering op activiteiten kan goed werken, maar het risico bestaat wel dat de focus uitgaat naar het organiseren en uitvoeren van activiteiten en niet

zozeer het optimaliseren van de waarde die daarmee bereikt wordt. Er zal binnen een initiatief dan ook al snel focus worden gelegd op *meer* doen in plaats van het *beter* doen.

Één van de aanwezigen bij de duidingssessie merkte bijvoorbeeld op dat veel waarde gecreëerd wordt buiten de georganiseerde activiteiten om, terwijl alleen voor de activiteiten subsidie aangevraagd kan worden (met daarnaast een toenemende voorkeur van financiers voor het enkel financieren van ‘nieuwe’ activiteiten i.p.v. het bestendigen van reeds bestaande, succesvolle activiteiten). Een ander mooi voorbeeld komt uit onderstaande quote van een initiatiefnemer:

“Wat er ook terug in komt is de waarde van de vrijplaats. Wij willen met z’n allen dat er een vrijplaats is voor al onze onderwerpen. Dat mogen zij [de gemeente] niet financieren, want dat is geen activiteit.”

Een belemmering om te kunnen financieren is dat de gemeente werkt met beleidsdoelen en daaraan gekoppelde financiering die niet eenvoudig samengevoegd kunnen worden of gebruikt kunnen worden voor andere beleidsdoeleinden buiten de vooraf gedefinieerde onderdelen. Omdat de waarden van de groeninitiatieven breed zijn en betrekking hebben op verschillende clusters in de gemeente is hier verandering nodig om uiteindelijk de waarden van initiatieven te kunnen financieren in plaats van activiteiten.

In het kader van financiering is het waardevol om te benoemen dat alle groeninitiatieven bezig zijn met een bepaald verdienmodel. Geen van de initiatieven is volledig financieel afhankelijk van de gemeente en allemaal willen ze dit graag zo houden. Tegelijkertijd brengt het ontwikkelen van een verdienmodel wel bepaalde spanning met zich mee. Niemand wilde bijvoorbeeld dat het verdienen van geld ten koste gaat van de toegankelijkheid van het initiatief. Die toegankelijkheid kan in het geding komen wanneer planten, groenten of diensten duurder worden.

Een punt van aandacht is het mandaat en de betrokkenheid van de juiste personen binnen de gemeente. Tijdens de duidingssessie werd meermaals benoemd dat de ambtenaren die de initiatieven kennen, ook de waarden her- en erkennen. Echter, dit zijn vaak niet degenen die ook mandaat hebben en beslissingen kunnen nemen. Het is blijkbaar lastig om binnen de gemeente de waarde van de groeninitiatieven overtuigend voor de bühne te brengen en degenen met beslissingsbevoegdheid te enthousiasmeren over de groeninitiatieven. Het succes van een vervolg hangt daarmee af van de betrokkenheid van de juiste personen binnen de gemeente.

Aanbevelingen

Uit de resultaten zijn een aantal concrete aanbevelingen voor de gemeente Rotterdam te distilleren:

1. Beschouw de waarde die groeninitiatieven voortbrengen als publieke waarde die de stad Rotterdam ten goede komt. Zoek vervolgens de samenwerking op om gezamenlijk deze publieke waarden zichtbaar en meetbaar te maken waardoor deze publieke waarden op de langere termijn gewaarborgd zijn.
2. Werk aan een gedeelde manier om de waarden van groeninitiatieven in kaart te brengen zodat initiatieven minder versnipperd hun waarden in kaart hoeven brengen voor de verschillende doelen (verantwoording, communicatie en leren).
3. Heb oog voor de manieren waarop als gemeente waardering geuit kan worden richting de initiatieven. Bijvoorbeeld: een strippenkaart voor initiatieven waardoor zij een vergoeding krijgen voor het aantal uur dat zij meedenken met de gemeente Rotterdam, en het serieus nemen van de kennis binnen groeninitiatieven.
4. Experimenteer met de financiering op basis van de (potentiële) waarde die groeninitiatieven zullen creëren in plaats van financiering voor activiteiten die worden uitgevoerd.

Conclusie

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van de onderzoeksvraag: 'Welke effecten menen initiatieven te hebben en welke bewijzen hebben zij daarvoor?' Dit is een eerste stap om te onderzoeken hoe groeninitiatieven verder geholpen kunnen worden om hun waarde te continueren en vergroten, en op welke manier de groeninitiatieven door de gemeente Rotterdam ondersteund kunnen worden om deze waarde blijvend te creëren.

Uit het onderzoek blijkt dat er een grote hoeveelheid waarden worden toegeschreven aan de groeninitiatieven, zowel door initiatiefnemers, vrijwilligers en ambtenaren van de gemeente. De initiatieven hebben waarde voor vrijwilligers/betrokkenen maar ook breder voor de wijk rondom het initiatief. Het gaat enerzijds om groene waarden, zoals een toename in biodiversiteit en het delen van kennis over 'groen' maar ook om sociale waarden zoals contact tussen mensen van andere culturen en achtergronden en meer binding in de wijk. Belangrijk hierbij is de combinatie van en samenhang tussen zowel groene als sociale waarden. Deze groene en sociale waarden versterken elkaar namelijk. Zo ontmoeten mensen elkaar door te tuinieren bij een groeninitiatief. Door deze ontmoetingen leren zij vervolgens ongemerkt ook weer nieuwe dingen over groen.

De bewijzen die groeninitiatieven aanvoeren voor de verschillende waarden die zij aan hun initiatief toeschrijven zijn uiteenlopend. Zo worden onder andere ervaringsverhalen, (wetenschappelijke) rapporten en cijfers (*outputs*) gebruikt om waarde te bewijzen. Er worden ook verschillende methoden gehanteerd om die bewijzen te verzamelen. Op het moment is er geen gedeelde methode waarmee initiatieven bewijs voor hun waarden in kaart kunnen brengen. Tot slot zijn drie doelen van bewijs uiteengezet: bewijs kan worden gebruikt om te verantwoorden, te communiceren of te leren. De initiatieven brengen bewijs momenteel vooral in kaart om te kunnen verantwoorden en communiceren en nauwelijks om hiervan te leren en hun initiatieven te verbeteren.

Het onderzoek geeft ook een doorkijkje naar manieren waarop de waarde die gecreëerd wordt meer centraal kan komen te staan in de ondersteuning van de groeninitiatieven. Daarom is tijdens de interviews met de initiatieven en de gemeente Rotterdam gevraagd naar manieren waarop groeninitiatieven beter in staat gesteld kunnen worden om waarde te creëren. Het resultaat dat hieruit volgt is het belang van samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en de groeninitiatieven. Zij hebben elkaar nodig. De gemeente heeft bijvoorbeeld de initiatieven nodig om inwoners van de stad te bereiken en de initiatieven hebben de gemeente onder andere nodig voor locaties en financiering. Een essentieel ingrediënt voor deze samenwerking vanuit het perspectief van de groeninitiatieven is vertrouwen. De initiatieven willen gezien worden als professionals met een waardevolle inbreng.

De conclusie is dan ook dat iedereen het erover eens is dat groeninitiatieven waarden creëren voor verschillende groepen zoals vrijwilligers en wijkbewoners. Echter, op het moment is er geen eenduidige methode om die waarden in kaart te brengen voor de gemeente en de groeninitiatieven.

Discussie en vervolg

Groeninitiatieven creëren allerlei waarden, zowel op fysiek als sociaal domein, voor wijken in Rotterdam. De gemeente loopt ertegen aan dat deze waarden domein overstijgend zijn en krijgen daardoor moeilijk grip en zicht op de integraliteit van deze waarden. De verschillende domeinen binnen de gemeente Rotterdam zien wel bepaalde waarden die voor hen belangrijk zijn, maar niemand voelt zich volledig eigenaar over het geheel. Het feit dat de waarden van de groeninitiatieven raakvlakken hebben met veel verschillende beleidsdomeinen binnen de gemeente maakt ook de financiering van groeninitiatieven lastig.

De initiatieven geven aan dat die waarde vooral organisch tot stand komt. Zij brengen (kwetsbare) vrijwilligers en activiteiten samen waardoor waarde wordt gecreëerd die niet van tevoren gepland is. Dit zorgt voor spanning, omdat het voor groeninitiatieven lastig is om vooraf aan te geven welke activiteiten welke waarde zullen creëren, terwijl de gemeente deze inschattingen wel nodig heeft om ondersteuning aan een initiatief te kunnen verlenen.

Tot slot kwam tijdens het onderzoek meermaals naar voren dat de ambtenaren die de initiatieven kennen positief zijn ten opzichte van de waarden die zij creëren. Echter, zij hebben vaak niet het mandaat om beslissingen te kunnen nemen en het is lastig om de waarde van groeninitiatieven kenbaar te maken aan degenen met beslissingsbevoegdheid. Dit maakt dat het succes van een vervolg afhangt van de betrokkenheid van de juiste personen binnen de gemeente.

Zoals aangegeven in de aanleiding, is dit onderzoek uitgevoerd binnen de bredere discussie om meer kennis- en waarde-gedreven beleid te ontwikkelen, een ambitie binnen de gemeente Rotterdam. Dit komt onder anderen naar voren in het meest recente coalitieakkoord. Om tot kennis- en waarde-gedreven beleid en ondersteuning te komen, is het belangrijk om de gecreëerde waarde inzichtelijk te maken. Hierdoor kan ondersteuning beter ingericht worden zodat het initiatieven zoveel mogelijk in staat stelt om waarde te creëren. Daarnaast biedt het onderbouwen van deze waarde ook de mogelijkheid om te leren over de aanpak van de initiatieven en waar mogelijk verbeteringen door te voeren. Als dank voor deelname aan deze inventarisatie hebben de onderzoekers voor de initiatieven een eerste aanzet gemaakt van een zogeheten verandertheorie (Theory of Change) van elk initiatief. Dit betreft een visuele weergave van hoe de activiteiten van de initiatieven bijdragen aan het creëren van bepaalde waarden. Verdere verificatie en uitwerking hiervan ligt bij de initiatieven. Deze verandertheorie kan als een handvat dienen voor het inzichtelijker maken van de (totstandkoming van de) impact en waarde van de initiatieven. In bijlage 7 vindt u meer informatie en toelichting over wat een verandertheorie is en over de manier waarop deze verandertheorie tot stand is gekomen voor de drie verschillende groeninitiatieven binnen het onderzoek.

Om waarden van groeninitiatieven in kaart te kunnen brengen zijn er nog een aantal vervolgstappen nodig. Op basis van dit onderzoek geven wij een aantal richtingen voor vervolgonderzoek. Dit vervolgonderzoek moet zich wat ons betreft richten op het creëren van concrete handelingsperspectieven om de gemeente Rotterdam en de groeninitiatieven te helpen om waarde centraal te stellen.

Onderzoeksvraag: Hoe vergelijkbaar zijn de zelfevaluaties van de groeninitiatieven en de evaluatiemethodes van de gemeente?

Het kan waardevol zijn om bestaande evaluatiemethodes van de gemeente te analyseren en vergelijken (bijvoorbeeld op het gebied van groen en welzijn; alsook de subsidieverantwoordingen van subsidies die aan de groeninitiatieven verleend worden).

Aanpak: Starten met het analyseren en identificeren van de indicatoren in de evaluatiemethodes. Deze kunnen vergeleken worden met de waarden zoals genoemd in dit onderzoek. Op deze manier kan onderzocht worden wat blinde vlekken zijn van deze methodes, hoe dit ervaren wordt door de initiatieven en wat nodig is om dit soort evaluaties te verbeteren.

Onderzoeksvraag: In hoeverre is er overeenkomst tussen benodigde informatie voor het afleggen van verantwoording aan de gemeente en informatie voor de initiatieven om te kunnen leren en verbeteren?

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat initiatieven van alles *zelf* in kaart moeten brengen om verantwoording af te leggen. Ook is duidelijk geworden dat dit niet altijd informatie oplevert voor de initiatieven zelf om hun aanpak te kunnen verbeteren. Interessant zou zijn om deze twee dingen naast elkaar te leggen om te kijken waar de verschillen zitten, hoe groot de verschillen zijn en wat dat betekent.

Aanpak: Vanuit de overlap en de verschillen in de beoogde impactdoelstellingen van de gemeente en de groeninitiatieven kunnen de gebruikte evaluatiemethodes en gebruikte indicatoren geanalyseerd worden. Vervolgens kunnen de indicatoren geploteerd worden op de verandertheorieën van de initiatieven (in activiteiten, outputs en outcomes) om inzicht te krijgen in wat er nu aan informatie gemeten moet worden vanuit een verplichting (verantwoording) en waar de behoefte ligt van de initiatieven om te kunnen verbeteren. Dit helpt initiatieven om te werken vanuit hun kracht (inzicht, leren en verbeteren) in plaats vanuit verantwoording (aantonen en rapporteren). Vervolgens zal worden bepaald hoe een meetinstrument er voor elk initiatief het beste uit zou kunnen zien.

Onderzoeksvraag: Is er een methode te ontwikkelen die een combinatie maakt van de uiteenlopende waarden van groeninitiatieven zodat die op een vollediger manier geëvalueerd kunnen worden?

Aanpak: Op basis van de voorgaande onderzoeksvragen is duidelijk wat er goed werkt en wat er ontbreekt aan de indicatoren van gebruikte evaluatiemethoden. Dit kan nog aangevuld worden met succesvolle en bewezen indicatoren voor evaluatie op zowel groen, sociaal als tussenliggend gebied. Vervolgens kan in co-creatiesessies met gemeente en enkele initiatieven tot een gezamenlijke aanpak met indicatoren worden gekomen.

Belangrijk hierin is deze samenwerking tussen gemeente en initiatieven. Tijdens de duidingssessie is aan alle aanwezigen de vraag gesteld: Wat is er volgens jullie van belang in een methode om de waarde van groeninitiatieven in kaart te brengen? Hieruit kwam vaak naar voren dat een gezamenlijke aanpak die in overeenstemming tussen de gemeente en de initiatieven wordt bepaald belangrijk wordt gevonden. Deze nieuwe methode moet niet door de gemeente ontwikkeld worden en vervolgens *top-down* aan de initiatieven worden opgelegd. De ontwikkeling ervan dient vooral in samenspraak tussen de gemeente en de initiatieven te gebeuren.

Onderzoeksvraag: Hoe kan de gemeente de groeninitiatieven het beste en structureel ondersteunen in het creëren van waarde voor de stad?

Aanpak: Door middel van interviews specifiek de behoeften ophalen van een aantal geselecteerde initiatieven. Daardoor kunnen succes en faal-factoren ten aanzien van beoogde doelstellingen van initiatieven worden geïdentificeerd rondom ondersteuning. In overleg met de gemeente kunnen we dan analyseren welke factoren binnen de invloed van de gemeente vallen. Voor deze factoren kan dan in de literatuur gezocht worden naar wetenschappelijk bewezen interventies.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht genoemde waarden groeninitiatieven

Waarde	Uitleg
Waarde die benoemd is door alle drie de initiatieven	
Gezondheid bevorderen	De initiatieven bevorderen gezondheid op 2 manieren: 1) De fysieke gezondheid verbetert doordat vrijwilligers buiten bezig zijn in het groen. (Wood, Pretty & Griffin, 2016). 2) De sociale contacten die men ontmoet via de groeninitiatieven dragen bij aan verbetering van zelfvertrouwen, stemming en algemene mentale gezondheid (Wood, Pretty & Griffin, 2016).
Ontmoetingen stimuleren	Door de initiatieven komen mensen die elkaar niet kennen samen, ontmoeten zij elkaar en leren zij elkaar kennen.
Saamhorigheid/gemeenschapszin	Doordat mensen elkaar ontmoeten binnen de groeninitiatieven ontstaat onderling ook een bepaalde saamhorigheid. Mensen horen echt ergens bij en voelen zich gewaardeerd.
Ritme in de week faciliteren	Mensen hebben een doel in hun week en een reden om op te staan. Dat wordt door vrijwilligers als positief beschouwd.
Biodiversiteit vergroten	De initiatieven zorgen voor meer en divers groen. Dat brengt vervolgens ook weer een verscheidenheid aan dieren en insecten met zich mee.
Deelnemers/vrijwilligers genieten en hebben plezier	Alle vrijwilligers gaven aan dat ze het heel erg naar hun zin hadden bij de verschillende initiatieven.
Educatie	De initiatieven doen bewust (via trainingen en workshops) en onbewust (aanwezig zijn, uitleg geven, experimenteren en leren) veel aan educatie rondom groen, gezonde voeding en duurzaamheid voor allerlei verschillende bewoners in de wijk.
Leefbaarheid van de buurt	Bewoners van de wijk genieten ook van mooie, groene plekken in de stad zoals deze groeninitiatieven. Dit maakt de wijk leefbaarder en prettiger om te wonen.
Waarde die benoemd is door één of twee initiatieven	
Talentontwikkeling	Door bezig te zijn op de initiatieven ontwikkelen deelnemers en initiatiefnemers hun talenten. Bijvoorbeeld: sociale vaardigheden verbeteren, leren organiseren.
Ruimte voor creativiteit	Op veel plekken in de samenleving is er niet veel ruimte voor creativiteit. Een aantal vrijwilligers gaf aan dat het fijn is dat er bij de groeninitiatieven juist wel ruimte is om creatief bezig te zijn en creativiteit te ontwikkelen.
Waardering voor eigen buurt	Vrijwilligers gaven aan dat bijdragen aan hun wijk ervoor zorgden dat ze hier met meer plezier en trots woonden.
Betrokkenheid bij de buurt stimuleren	Door bij een groeninitiatief in de buurt betrokken te zijn raken mensen meer betrokken bij hun buurt. Dat uit zich bijvoorbeeld door het opruimen van afval in de wijk.
Toeleiding naar werk	Bij sommige initiatieven worden mensen geholpen om weer terug aan het werk te komen.
Oefenen met de Nederlandse taal	Bij de initiatieven komen regelmatig ook mensen langs die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Zij zijn ook van harte welkom en kunnen zo Nederlands spreken en horen wat hen helpt om de taal te leren.
Meer bewustzijn van duurzaamheid	Vrijwilligers/betrokkenen van de initiatieven geven aan dat ze bewuster omgaan met bijvoorbeeld het kopen van groenten/fruit en ervoor zorgen dat ze minder hoeven weg te gooien.

Bewustzijn over eigen kunnen/talentontwikkeling	Vrijwilligers leren door actief te zijn bij de groeninitiatieven waar ze goed in zijn en wat ze allemaal wel/niet kunnen.
Veiligheid	Onder andere door aanwezigheid in de wijk kunnen groeninitiatieven ook een positief effect hebben op het veiligheidsgevoel in de wijk. Voorbeeld: “Jongeren die bijvoorbeeld ook voor overlast zorgen, die doen gewoon extra rustig aan als ze ons bezig zien in de tuin.”
Armoedebestrijding	In het geval van GroenGoed worden de verbouwde groenten geschonken aan gezinnen die het financieel niet breed hebben. Hiermee besparen zij concreet €7 in de week.
Bestrijden van hittestress	Door bijvoorbeeld het vervangen van grijs (zoals tegels) door groen (geveltuintjes) dragen de groeninitiatieven bij aan de vermindering van hittestress.
Opvangen van water	Het is bekend dat groen water beter opvangt en vasthoudt dan stenen. Door de aanleg van groen dragen groeninitiatieven ook bij aan het vasthouden van water.
Recreatieve waarde	Mensen kunnen op deze groene plekken ook tot rust komen en recreëren.

Bijlage 2: Interview leidraad initiatiefnemers

1. Vooraf

De gemeente Rotterdam erkent dat groeninitiatieven een belangrijke waarde hebben binnen de stad (sociale verbinding, kennis over natuur en milieu verspreiden) maar vindt het lastig om die waarde inzichtelijk te maken en initiatieven daarop te beoordelen. Dat willen zij veranderen, de eerste stap is daarom nu om in kaart te brengen welke waarde de initiatieven zelf zien en dit te vergelijken met het perspectief van de gemeente.

Informed consent

Verder hebben we een informed consentformulier gemaakt. Dat is eigenlijk een formulier waardoor u ons toestemming kunt geven voor het gebruiken van dit interview. Allereerst staat hier beschreven wat het doel is van het onderzoek en dat we uiteindelijk een rapport zullen maken wat naar de gemeente Rotterdam gaat. Daarnaast staat er dat u geen vragen hoeft te beantwoorden die u niet wilt en dat u op ieder moment het interview kunt afbreken. Tot slot staat in het formulier dat wij graag het interview willen opnemen zodat we dit uit kunnen werken. Dan kunnen we bij het maken van de rapportage dit interview er makkelijk weer bij pakken. Het interview zullen we goed beveiligd bewaren. Het interview blijft ook bij ons en wordt verder met niemand gedeeld.

- a. Informed consentformulier laten ondertekenen
- b. Zijn er verdere vragen vooraf?

2. Vragen rondom initiatief

- a. Hoe lang bestaan jullie al?
- b. Wat is de reden waarom jullie zijn ontstaan?
- c. Hoe zijn jullie georganiseerd?
- d. Hoe is de aansturing van het initiatief geregeld?
- e. Zijn er mensen in dienst of alleen vrijwilligers?
- f. Hoeveel mensen zijn ongeveer betrokken?
- g. In welke mate zijn jullie voor het voortbestaan van het initiatief afhankelijk van de gemeente?

3. Impact van de initiatieven

- a. Wat is jullie meerwaarde/impact voor vrijwilligers/deelnemers? (groen/sociaal)
 - i. Hoe komt deze meerwaarde/impact tot stand?
- b. Wat is jullie meerwaarde/impact voor de wijk/het gebied waarin jullie actief zijn? (groen/sociaal)
 - i. Hoe komt deze meerwaarde/impact tot stand?
- c. Zien jullie nog bredere impact van het initiatief (groen & sociaal)?
 - i. Hoe komt deze meerwaarde/impact tot stand?
- d. Wat zijn resultaten die jullie hebben gezien van jullie aanwezigheid op:
 - i. Vrijwilligers
 - ii. Wijk
 - iii. Daarbuiten
- e. Hoe doen jullie verslag van deze waarde voor de verschillende groepen?
- f. Wat zou jullie helpen om jullie meerwaarde/impact te vergroten?

4. Relatie met gemeente Rotterdam

- a. Hoe is het contact met de gemeente?

- b. Hoe zou de gemeente jullie kunnen helpen in het bereiken van meer waarde/impact?
- 5. Financiering vanuit gemeente Rotterdam
 - a. Jullie initiatief krijg subsidie vanuit de gemeente. Wat zijn de verwachtingen die verbonden zijn aan deze subsidie?
 - b. Draagt die subsidie bij aan de waarde/impact die jullie zouden willen bereiken?
 - i. Zo nee, welke manier van financiering zou volgens u beter zijn?
 - c. Zijn er nog andere bronnen van financiering voor dit initiatief?
 - i. Zo ja, hoe gaan jullie om met verschillende verwachtingen vanuit die financieringen?
- 6. Afsluiting
 - a. Is er nog iets niet ter sprake gekomen wat voor dit onderzoek belangrijk kan zijn?

Bijlage 3: Interview leidraad vrijwilligers/betrokkenen groeninitiatieven

1. Vooraf

De gemeente Rotterdam erkent dat groeninitiatieven een belangrijke waarde hebben binnen de stad (Bijv. sociale verbinding, kennis over natuur en milieu verspreiden) maar vindt het lastig om hiermee om te gaan en om ook te 'sturen' (Bijv. financieren, evalueren) op deze waarde. Dat willen zij veranderen, de eerste stap is daarom nu om in kaart te brengen welke waarde de initiatieven zelf zien en dit te vergelijken met het perspectief van de gemeente.

- a. Informed consentformulier laten ondertekenen

2. Initiatief

- a. Hoe lang bent u al betrokken bij dit initiatief?
- b. Op welke manier bent u betrokken geraakt bij dit initiatief?
- c. Wat is uw rol binnen het initiatief?
- d. Bent u nog bij andere initiatieven in de buurt betrokken?

3. Meerwaarde van het initiatief*

- a. Wat is de reden dat u bent gaan deelnemen aan dit initiatief?
- b. Wat heeft dit initiatief u/jou opgeleverd?
- c. Kunt u ook iets vertellen over wat het initiatief anderen om u heen heeft opgeleverd?
- d. Kunt u een inschatting maken wat het initiatief betekent voor deze wijk?
- e. Op welke manier heeft dit initiatief daaraan bijgedragen?
- f. Hoe zou dit initiatief nog waardevoller kunnen worden volgens u/jou?

4. Afsluiting

- a. Is er nog iets niet ter sprake gekomen wat voor dit onderzoek belangrijk kan zijn?

Bijlage 4: Interview leidraad ambtenaren gemeente Rotterdam

1. Vooraf

Voorstellen

We zijn gevraagd door de kenniswerkplaats leefbare wijken om een verkennend onderzoek te doen naar de waarde van 3 groeninitiatieven in Rotterdam Noord. Uit de KWP kwam naar voren dat de gemeente Rotterdam oog heeft voor deze waarde van groeninitiatieven, maar dat het een uitdaging is om hierop ook te sturen. We zijn inmiddels lang geweest bij 2 initiatieven en willen ook in gesprek met een aantal werknemers van de gemeente Rotterdam om de vergelijking te kunnen maken tussen wat de initiatieven zelf zien als hun waarde en wat de gemeente Rotterdam ziet als waarde.

Informed consent

Ik had u het informed consent-formulier al toegestuurd. Hebt u dit kunnen bekijken? Had u hier nog vragen over?

- a. Informed consentformulier laten ondertekenen en terugsturen

2. Persoonlijke schets

- a. Wat is uw rol binnen de gemeente?
- b. Hoe lang bent u werkzaam voor de gemeente Rotterdam?
- c. Op welke manier bent u betrokken bij groeninitiatieven binnen Rotterdam?

3. Waarde van groeninitiatieven

- a. Wat voor waarde hebben groeninitiatieven volgens u?
 - i. Voor individuen
 - ii. Voor wijk/buurt
 - iii. Voor de stad
Voor de gemeente Rotterdam
- b. Op welke manier wordt die waarde bereikt?
- c. Hoe zou de waarde van groeninitiatieven groter gemaakt kunnen worden?
- d. Wat is daarvoor nodig vanuit de gemeente Rotterdam?
- e. Wat is de waarde van groeninitiatieven volgens de gemeente Rotterdam?

4. Betrokkenheid & financiering gemeente

- a. Hoe ondersteunt de gemeente de initiatieven in het creëren van waarde voor de stad/wijk? (Rol van financiering hierin)
- b. Op welke manier zou de gemeente groeninitiatieven nog beter kunnen ondersteunen?

5. Evaluatie initiatieven

- a. Worden groeninitiatieven geëvalueerd door de gemeente?
 - i. Zo ja, hoe gebeurt dit?
 - ii. Hoe verhoudt die evaluatie zich tot de eerder besproken waarde van groeninitiatieven?
 - iii. Hoe wordt er omgegaan met de brede waarde van de groeninitiatieven? (Bijvoorbeeld sociaal en groen gaan bij de initiatieven hand in hand, binnen de gemeente zijn dat twee andere afdelingen)

6. Kent u nog mensen binnen de gemeente die waardevolle informatie hebben voor dit onderzoek en die wij kunnen interviewen?

Informatieblad voor onderzoek “impact groeninitiatieven Rotterdam”

Doel van het onderzoek

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Impact Centre Erasmus. Het doel van dit onderzoek is de waarde van groeninitiatieven binnen Rotterdam in kaart brengen.

Hoe gaan we te werk?

U neemt deel aan een onderzoek waarbij we informatie zullen verzamelen door u te interviewen en uw antwoorden op te nemen via een audio-opname. Het interview zal ook als een tekst worden uitgewerkt

Het eindrapport zal worden gedeeld met de gemeente Rotterdam. De uitwerking van het interview zal alleen bekend zijn bij Impact Centre Erasmus en wordt niet gedeeld of opgenomen in het eindrapport.

Vrijwilligheid van het onderzoek

Er zijn geen risico's verbonden aan uw deelname aan deze studie. U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en u kunt uw deelname op elk gewenst moment stoppen of weigeren dat uw gegevens voor het onderzoek gebruikt mogen worden. Het stopzetten van deelname heeft geen nadelige gevolgen voor u.

Vertrouwelijkheid van gegevens

Wij doen er alles aan uw privacy zo goed mogelijk te beschermen. Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen.

Voordat de onderzoeksgegevens naar buiten gebracht worden in de vorm van een rapport, worden uw gegevens zoveel mogelijk geanonimiseerd, tenzij u in ons toestemmingsformulier expliciet toestemming heeft gegeven voor het vermelden van uw naam, bijvoorbeeld bij een quote.

In het uiteindelijke rapport worden geen persoonsgegevens van u gebruikt. De audio-opnamen en ingevulde formulieren worden veilig opgeslagen.

Stoppen/klachten

Wilt u stoppen met het onderzoek, of heeft u vragen en/of klachten? Neem dan contact op met David van de Velde. Telefoon: 0655025467, e-mail: vandavelde@ese.eur.nl

Informatieblad & Toestemmingsformulier Onderzoek Erasmus
University Rotterdam

Door dit toestemmingsformulier te ondertekenen erken ik het volgende:

1. Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek door middel van het informatieblad. Ik heb het informatieblad gelezen en heb daarna de mogelijkheid gehad vragen te kunnen stellen. Deze vragen zijn voldoende beantwoord.
2. Ik neem vrijwillig deel aan dit onderzoek. Er is geen expliciete of impliciete dwang voor mij om aan dit onderzoek deel te nemen. Het is mij duidelijk dat ik deelname aan het onderzoek op elk moment, zonder opgaaf van reden, kan beëindigen. Ik hoef een vraag niet te beantwoorden als ik dat niet wil.

Naast het bovenstaande kunt u hieronder toestemming geven voor verschillende losse onderdelen van het onderzoek

	JA	NEE
3. Ik geef toestemming om tijdens het interview geluidsopnames te maken en mijn antwoorden uit te werken.	☐	☐
4. Ik geef toestemming om mijn antwoorden te gebruiken voor quotes in de onderzoekspublicaties.	☐	☐
5. Ik geef toestemming om de bij mij verzamelde onderzoeksdata te bewaren	☐	☐

Naam Deelnemer:

Naam Onderzoeker:

Handtekening:

Handtekening:

Datum:

Datum:

Poster 1: De waarde van groeninitiatieven

1. Hoe wordt waarde gecreëerd?

- Groene waarde en sociale waarde versterken elkaar.
 - Bijvoorbeeld: De mooie groene plekken in de stad trekken wijkbewoners aan waardoor meer ontmoetingen plaatsvinden.
- Veel waardes worden gecreëerd in samenwerking met anderen in de stad/wijk. Zoals bewoners en bedrijven
- Veel waardes worden niet doelbewust gecreëerd, ze ontstaan terloops doordat activiteiten en vrijwilligers samen worden gebracht.
 - Bijvoorbeeld: er wordt gewoon op een tuin gewerkt en tegelijk ontstaan er ontmoetingen tussen verschillende mensen.
- De waarde die gecreëerd wordt komt de stad ten goede, het gaat om 'publieke waarde'. Daarover is iedereen het eens.
 - Denk bijvoorbeeld aan meer sociale cohesie in de wijk, toegenomen biodiversiteit in Rotterdam etc.

'Volgens mij moet je wat wij doen vooral zien als onderdeel van een publieke taak of functie'

3. Missen we hier nog waarden?

Plak hier je post-its

2. Welke waarden worden gecreëerd?

Hieronder staan de waarden benoemt die terugkwamen bij alle groeninitiatieven. De waarden die specifiek zijn voor ieder initiatief kunnen jullie terugzien in de verandertheorie waar we het later vanmiddag over gaan hebben.

- Bevorderen van gezondheid**
 - De initiatieven bevorderen gezondheid op 2 manieren. 1) Vrijwilligers/betrokkenen zijn buiten bezig in het groen & 2) De sociale contacten dragen bij aan een vermindering van eenzaamheid en meer zelfvertrouwen. Dit heeft een positieve uitwerking op de gezondheid.

'Sommige mensen komen echt een beetje depressief binnen, en dan gaan ze weg met een gigantische glimlach'
- Ontmoetingen stimuleren:**
 - Door de initiatieven komen mensen die elkaar niet kennen samen en ontmoeten zij elkaar.
- Ritme in de week faciliteren**
 - Mensen hebben een doel in hun week en een reden om op te staan. Dat wordt door alle vrijwilligers als positief beschouwt.

Ik sta makkelijker op. Ook al is het maar twee per week als het hoogseizoen is. Hoe veel twee keer vroeg opstaan in de week uitmaakt voor je dagelijkse ritme.'
- Biodiversiteit vergroten**
 - De initiatieven zorgen voor meer en diverser groen. Dat brengt vervolgens ook weer een verscheidenheid aan dieren en insecten met zich mee.
- Deelnemers/vrijwilligers genieten en hebben plezier**
 - Alle vrijwilligers gaven aan dat ze het heel erg naar hun zin hadden bij de verschillende initiatieven.
- Educatie**
 - De initiatieven doen bewust (trainingen, workshops) en onbewust (aanwezig zijn, uitleg geven, experimenteren en daarvan leren) veel aan educatie rondom groen en duurzaamheid.
- Indirecte effecten van de initiatieven naar de wijk/bewoners**
 - Bewoners van de wijk genieten ook van mooie groene plekken in de stad zoals deze initiatieven. Het maakt de wijk meer leefbaar en prettig

4. Sommige initiatieven creëren heel doelgericht bepaalde waarde.
(Bijvoorbeeld: huiskamermomenten organiseren zodat ontmoetingen plaatsvinden. In andere gevallen ontstaan ontmoetingen terwijl dit niet direct het doel was.)

Welke waardes worden doelgericht gecreëerd? En welke waardes meer onbewust?

Plak hier je post-its

5. Welke waardes van groen initiatieven worden volgens jullie slecht/niet gezien?

En, wat is er voor nodig om die waarde duidelijker aan te tonen? (bijvoorbeeld: een bepaalde bewijslast of de waarde meer concreet maken.)

Plak hier je post-its

Poster 2: Het meten van waarde

1. Algemene bevinding

Alle geïnterviewden herkennen en erkennen de waarde van groeninitiatieven. Maar het meten en in kaart brengen van de precieze waarde is lastig.

'Dus de initiatieven dragen heel veel waarden in zich, maar het is lastig voor ons om dat meetbaar te krijgen.'

'Wat ik graag zou willen dat ze zien wat voor waarde wij creëren als een gemeenschap zijnde. Ik heb gevoel dat ze dat niet zien. Dat het op een organische manier gaat, en er wel gewoon wat gebeurt, maar dat wordt niet gemeten.'

2. Op welke manieren wordt waarde in kaart gebracht?

Alle initiatieven zijn bezig om verslag te doen van hun activiteiten en wat zij met deze activiteiten bereiken.

In de interviews zijn de volgende voorbeelden genoemd om die waarde in kaart te brengen:

- Gebruik maken van bestaande onderzoeken
- MAEX social handprint
- Diamantmodel (op basis van onderzoek Alice Bischoff)
- Verhalend bewijs (gesprekken, ervaringen, foto's etc.)
- Jaarverslagen

Er is dus geen universele tool, dit maakt vergelijkingen lastig. En, wanneer een financier/partner de waarde op een andere manier inzichtelijk wil kost dat veel energie en tijd voor de groeninitiatieven.

3. Zoals hiernaast beschreven worden er veel verschillende manieren gebruikt om verslag te doen van de waarde van groeninitiatieven.

Wat zijn volgens jullie goede manieren om verslag te doen van de waarde van groeninitiatieven? En waarom zijn die manieren goed?

Plak hier je post-its

4. Waarom wordt de waarde in kaart gebracht? (wat is het doel?)

In kaart brengen van waarde kan vanuit 3 verschillende doelen:

- 1) Om te verantwoorden aan je partner(s) wat je gedaan hebt en wat het heeft opgeleverd
- 2) Om te communiceren aan jouw stakeholders waarom en hoe het initiatief waardevol is
- 3) Om te leren hoe nog meer impact gemaakt kan worden.

Vanuit de interviews blijkt dat waarde vooral in kaart gebracht wordt met het oog op de eerste twee doelen.

'Ook om het verhaal te kunnen vertellen waar we mee bezig zijn, en om dat te kunnen verantwoorden'

Als Impact Centre Erasmus zien wij dat het van belang is om waarde in kaart te brengen om daarvan te kunnen leren. Dit betekent dat je ontdekt waarom een bepaalde aanpak wel of niet werkt. Vervolgens kun je op basis hiervan aanpassingen doen die de aanpak verbeteren. Met deze informatie kun je vervolgens ook verantwoorden en communiceren. Met alleen informatie voor verantwoording en communicatie kun je niet leren.

5. Wat moeten we nog leren over de waarde van groeninitiatieven? (Om vervolgens te kunnen leren en verbeteren)

Plak hier je post-its

Poster 3: Initiatieven en ondersteuning

1. Hoe zijn de initiatieven georganiseerd?

- De initiatieven ontstaan en groeien vooral organisch.
- Binnen alle initiatieven is een bepaalde mate van vrijblijvendheid van belang. Dit wordt door zowel de initiatiefnemers als vrijwilligers aangegeven.
- Alle initiatieven zijn zelf bezig met een verdienmodel. Dit levert soms een spanning op omdat niemand wil dat het verdienen van geld ten koste gaat van de toegankelijkheid van de initiatieven. (Dat betekent: niet te hoge prijzen voor producten/diensten bijvoorbeeld)

'Als je die groente die je verbouwt gaat verkopen wordt het product veel duurder. Je gaat dan mensen met een grote portemonnee bedienen'

- Samenwerking is belangrijk voor alle initiatieven. Deze samenwerkingen met verschillende partners helpen de initiatieven om waarde te creëren.

2. Relatie gemeente—groeninitiatieven

- De gemeente en initiatieven hebben elkaar nodig. De gemeente heeft middelen die initiatieven nodig hebben (financiering, grond bijvoorbeeld). Initiatieven creëren tegelijk waarden die belangrijk zijn voor de gemeente. (Bijvoorbeeld: 60% van de grond in de stad is niet in handen van de gemeente. Om klimaatdoelstellingen te behalen heeft de gemeente anderen nodig, waaronder groeninitiatieven)
- De opgaven die de gemeente heeft sluiten dus mooi aan op de doelen van de groeninitiatieven.
- Op dit moment gebeurt de financiering/subsidiëring vooral op basis van activiteiten (niet op basis van waarde/impact van groeninitiatieven)
- De manier waarop de gemeente is georganiseerd (duidelijke plannings, verantwoordingscriteria, gescheiden afdelingen die lastig met elkaar kunnen samenwerken) verschilt in veel opzichten van de manier waarop groeninitiatieven zijn georganiseerd. (organisch, experimenteren, 'gewoon' beginnen).

'Ja ze dragen bij aan de ambitie die je als stad in zekere zin uitdraagt'

3. Wat kan er beter?

- De wens vanuit de groeninitiatieven is meer waardering. Daarnaast willen zij graag meer gezien worden als professionals die professioneel werk uitvoeren.
- Daarnaast gaven vrijwilligers aan het leuk te vinden als er meer interesse zou zijn vanuit de gemeente. Bijvoorbeeld dat ambtenaren langs komen tijdens werkmomenten om zodoende de vrijwilligers te zien en te waarderen.

'Ik denk dat ze (gemeente Rotterdam) die waardering wel wat vaker naar buiten mogen brengen. Het wordt een beetje vanzelfsprekend.'

4. Zoals hiernaast staat aangegeven is de wens van groeninitiatieven onder andere om als professionals gezien te worden door de gemeente.

Wat is ervoor nodig om als gemeente en groeninitiatieven meer en meer als partners op te trekken?

Plak hier je post-its

5. Wat hebben groeninitiatieven nodig om waarde te kunnen blijven creëren? (wat kunnen zij zelf doen en waar is ondersteuning bij nodig?)

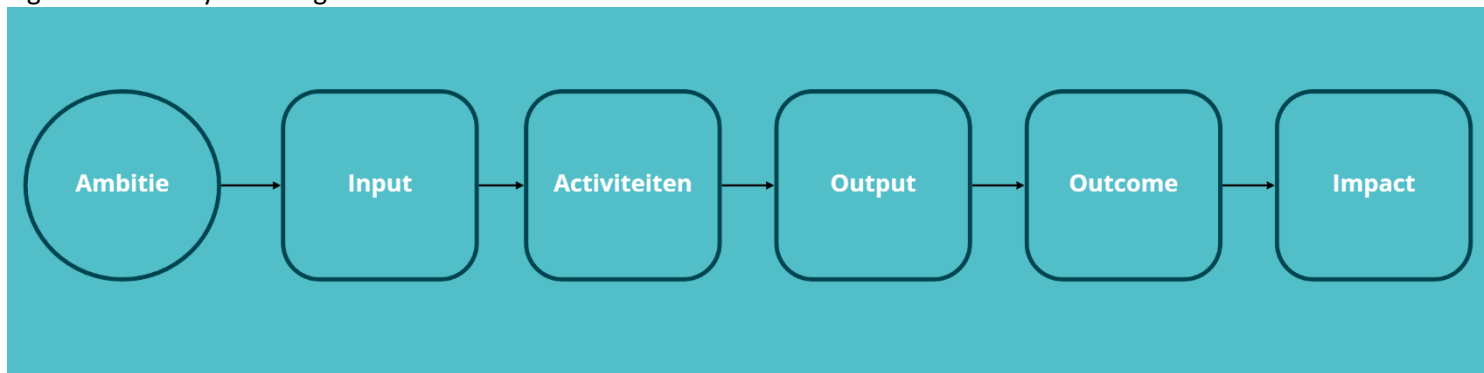
Plak hier je post-its

Bijlage 7: Theory of Change groeninitiatieven

Zoals in de tekst aangegeven is als dank voor de medewerking van de initiatieven een opzet van een verandertheorie ontwikkeld. De invulling van de verandertheorieën voor de groeninitiatieven zijn gebaseerd op de informatie uit de werkbezoeken en de verschillende documenten die ten behoeve van dit onderzoek zijn doorgelezen.

Hieronder staat een voorbeeld van een verandertheorie weergegeven. Dit laat zien hoe een verandertheorie is opgebouwd. De verschillende elementen binnen de verandertheorie staan onder figuur 1 uitgelegd.

Figuur 1 – Theory of Change voorbeeld

Ambitie: Een theory of change start vanuit een bepaalde ambitie die je als organisatie/initiatief wilt bereiken. Bijvoorbeeld bijdragen aan de verhoging van biodiversiteit in Rotterdam

Input: De benodigde middelen om activiteiten uit te voeren zoals vrijwilligers, tijd of geld.

Activiteiten: Dit zijn de activiteiten die de groeninitiatieven uitvoeren. Bijvoorbeeld, tuinieren aan de hand van het permacultuur uitgangspunt, koffieochtenden of educatieve activiteiten.

Output: Dit zijn telbare zaken die rechtstreeks voortvloeien uit de activiteiten zoals aantal mensen, aantal koffieochtenden, aantal groene m².

Outcome: De outcomes bouwen voort op de output en kunnen variëren van korte termijn tot (middel)lange termijn. Dit gaat bijvoorbeeld om: vriendschappen tussen mensen door de koffieochtenden, meer insecten en bodemdieren door het tuinieren

Impact: De impact gaat over de waarde op de lange termijn voor de samenleving en komt vervolgens voort uit de outcomes. Bijvoorbeeld: mensen hebben een betere gezondheid of een toename van de samenhang in Rotterdamse wijken.